Onderzoek naar Opleidingscommissies

Een wereld te winnen

Inleiding

Binnen de kwaliteitswaarborgingssystemen op hogescholen en universiteiten spelen opleidingscommissies (OLC's) een cruciale rol. De OLC adviseert over de OER en beoordeelt hoe deze wordt uitgevoerd en kan het opleidingsbestuur gevraagd en ongevraagd adviseren over alle aangelegenheden die het onderwijs betreffen. Daarnaast heeft de OLC ook een rol bij vak-evaluaties en accreditatie[1]. De OLC zit het dichtst op het primaire onderwijsproces en is belangrijk voor de informatievoorziening naar andere medezeggenschapslagen, zoals de faculteitsraad. OLC's hebben zodoende een sleutelrol in de kwaliteitswaarborging binnen het Nederlandse Hoger Onderwijs.

OLC's spelen niet alleen een belangrijke rol in het waarborgen van de onderwijskwaliteit, maar ze zijn ook belast met het vertegenwoordigen van de stem van de student op opleidingsniveau. Hiervoor is het van belang dat de OLC goed bereikbaar en zichtbaar is voor studenten en docenten op de opleiding. Om deze bereikbaarheid en zichtbaarheid te testen heeft de LSVb, het LOF en het SOM een steekproef gehouden onder 30 OLC's, de uitkomst hiervan is in deze notitie inzichtelijk gemaakt.

In de steekproef is naast de bereikbaarheid, ook gekeken naar de kwaliteit van OLC's om zo in kaart te krijgen hoe OLC's functioneren en of hun wettelijke rechten en plichten nageleefd worden.

Onderzoeksopzet

Het onderzoek gaat uit van een comparative case- study. Dit houdt in dat de OLC's niet random worden geselecteerd maar juist bewust zijn gekozen. Door cases te kiezen die verschillen op opleiding en/of instelling, kan een goede vergelijking worden gemaakt tussen de verschillende OLC's zowel binnen instellingen als tussen instellingen. Onderstaande tabellen tonen de gekozen opleidingen. Er is gezocht naar verschil in (1) geografisch spreiding, (2) spreiding over verschillende sectoren en (3) spreiding in grote van de opleiding.

Er zijn 30 OLC's benaderd (zie tabel ###) en getracht is om van elke OLC een student-lid te over het functioneren van de commissie. Deze interviews zijn gestructureerd middels een uitgebreide vragenlijst[2]. De vragenlijst is via een face-to-face gesprek of telefonisch doorgelopen. Er is gekozen voor deze manier van dataverzameling om een betrouwbare vergelijking te kunnen maken tussen de verschillende OLC's.

[1] Voor een overzicht van de wettelijke rechten en plichten van de OLC, zie appendix 1

[2] Voor de vragenlijst, zie appendix 2

Universiteit[3]		**Hogeschool**	
Universiteit Utrecht	Nederlandse taal en cultuur	**Hogeschool Leiden**	Pabo
	Psychologie		Commerciële economie
	Economie		Verpleegkunde
	Geneeskunde (UMC)		Informatica
Universiteit van Amsterdam	Nederlandse taal en cultuur		SPH
	Psychologie	**Christelijke Hogeschool Windesheim**	Pabo
	Economie		Commerciële economie
	Geneeskunde (AMC)		Verpleegkunde
Radboud Universiteit	Nederlandse taal en cultuur		Informatica
	Psychologie		SPH
	Economie	**Hogeschool Utrecht**	Pabo
	Geneeskunde		Commerciële econonomie
Technische Universiteit Eindhoven	Technische informatica		Verpleegkunde
Technische universiteit Delft	Technische informatica		Informatica
Technische universiteit Eindhoven	Technische informatica		SPH

Resultaten van de steekproef

Contact

Van de in totaal dertig benaderde OLC's is er uiteindelijk met tien commissies een interview afgenomen. Dit brengt het gemiddelde op 33,3% succes bij het benaderen van opleidingscommissies. Voor een uitgebreider overzicht van de bereikbaarheid van de OLC's zie de tabellen op de volgende pagina.

Met het grootste deel van de OLC's was het ondanks de verstuurde brief, herhaaldelijk mailen en bellen niet mogelijk om contact of een afspraak voor een interview gepland te krijgen. In totaal heeft het onderzoek ruim 4 maanden (februari-juni 2013) in beslag genomen. Deze termijn is zo lang, omdat de onderzoekers veelal niet direct in contact kwamen met een student-lid van de opleidingscommissie, maar met veel andere betrokkenen spraken en veel moesten wachten tot er weer contact met hen werd opgenomen. Zie voor het aantal contactpogingen de tabel op de volgende pagina.

[3] Bij het benaderen van opleidingscommissies op de universiteit, is altijd de opleidingscommissie van de bacheloropleiding benaderd.

Opvallend bij het benaderen van OLC's was dat er op de website van de opleiding vaak geen contactgegevens te vinden zijn, bijvoorbeeld een algemeen e-mailadres of telefoonnummer. In sommige gevallen stond er zelfs een onjuist e-mailadres. Dit was bijvoorbeeld het geval bij de opleidingscommissie Nederlandse taal en cultuur van de Radboud Universiteit. Dit heeft als consequentie dat er veel tijd verloren gaat, omdat er tevergeefs op antwoord wordt gewacht.

Nadruk verdient de grote moeite die is genomen om een student-lid van de OLC te spreken, terwijl deze juist goed bereikbaar zou moeten zijn voor vragen en klachten die vanuit de opleiding naar voren komen. Deze bereikbaarheid is cruciaal voor het kwaliteitswaarborgsysteem van OLC's binnen de opleiding.

Universiteit	Opleiding	Brief	Mail	Telefoon	Totaal
Universiteit Utrecht	Geneeskunde	1	6	1	8
	Psychologie	1	1	2	4
	Nederlandse Taal & cultuur	1	4	2	7
	Economie	1	4	1	6
Universiteit van Amsterdam	Geneeskunde	1	1	3	4
	Psychologie	1	3	3	7
	Nederlandse Taal & cultuur	1	6	3	10
	Economie	1	3	2	6
Radboud Universiteit	Geneeskunde	1	2	2	5
	Psychologie	1	4	3	8
	Nederlandse Taal & cultuur	1	3	2	6
	Economie	1	3	1	5
TU Eindhoven	Technische Informatica	1	3	2	6
TU Delft	Technische informatica	1	3	2	6
Universiteit Twente	Technische Informatica	1	3	2	6

Hogeschool	Opleiding
Hogeschool Leiden	PABO Commerciële economie Verpleegkunde Informatica SPH
Christelijke Hogeschool Windesheim	PABO Commerciële economie Verpleegkunde Informatica SPH
Hogeschool Utrecht	PABO Commerciële economie Verpleegkunde Informatica SPH

Universiteit		**Hogeschool**		**Totaal**
Benaderd	15	Benaderd	15	30
Contact	7	Contact	3	10
Percentage	46,7%	Percentage	20%	33,3%

Universiteit		Hogeschool	
Universiteit Utrecht	Nederlandse taal en cultuur	Hogeschool Leiden	Pabo
	Psychologie		Commerciele economie
	Economie		Verpleegkunde
	Geneeskunde (UMC)		Informatica
Universiteit van Amsterdam	Nederlandse taal en cultuur		SPH
	Psychologie	Christelijke Hogeschool Windesheim	Pabo
	Economie		Commerciële economie
	Geneeskunde (AMC)		Verpleegkunde
Radboud Universiteit	Nederlandse taal en cultuur		Informatica
	Psychologie		SPH
	Economie	Hogeschool Utrecht	Pabo
	Geneeskunde		Commerciële econonomie
TU Eindhoven	Technische informatica		Verpleegkunde
TU Delft	Technische informatica		Informatica
Universiteit Twente	Technische informatica		SPH

Interviews

Positief

Uit de gesprekken met de student-leden van de OLC kwam veelal naar voren dat de commissie naar behoren functioneert. De bezetting is voldoende, qua vergaderfrequentie voldoen ze aan het minimum van twee per jaar en adviezen over de OER worden serieus genomen door het opleidingsbestuur. De OLC wordt veelal betrokken bij de vak-evaluaties. Ook worden er eigen initiatieven ontplooit zoals het geven van ongevraagd advies over beleid van het opleidingsbestuur (deze adviezen worden zelfs regelmatig overgenomen) en de naamsbekendheid van de OLC vergroten.

Voor verbetering vatbaar

Echter kunnen er ook zeker dingen beter worden geregeld. Zo is het contact met de faculteitsraad en andere OLC niet bij elke OLC even gestructureerd en efficiënt (20% gaf aan dit contact onvoldoende te vinden). Ook heeft geen enkele OLC een technisch voorzitter bij de vergadering, maakt 26,7% van de ondervraagde OLC's geen gebruik van het initiatiefrecht.

Wat betreft bereikbaarheid valt op dat 80% geen eigen postvak en 26,7% geen eigen e-mailadres heeft. Eenzelfde percentage van de OLC is niet bekend met de WHW. Wat betreft de facilitering van OLC-leden is er veel te winnen: zo krijgt geen enkel OLC-lid vrijstelling voor colleges, beurzen verschillen erg per OLC: van een paar tientjes per maand tot over de €600,-. [4]

Bovendien hebben student-leden geen zicht op het trainingsbudget wat beschikbaar is voor scholing van de OLC-leden. Trainingen zijn belangrijk voor een professionele OLC, mede gezien het korte tijdsbestek wat een student-lid in de OLC doorbrengt: van doublering is zelden sprake. Bovendien is scholing verplicht volgens 9:48 WHW, maar hebben OLC's dus geen weet van deze mogelijkheid.

[4] Zie ook het faciliteitenonderzoek van het LOF, SOM en de LSVb d.d. april 2013 voor de verschillen in beurzen van centrale medezeggenschapsraadsleden van hbo- en wo-instellingen. Dezelfde verschillen lijken zich dus ook voor te doen bij OLC's.

Aanbevelingen

Het LOF, SOM en de LSVb doet op basis van deze steekproef verschillende aanbevelingen. Met kleine wijzigingen kan een wereld worden gewonnen bij het waarborgen van de kwaliteit op opleidingsniveau.

Verbeter de facilitering van opleidingscommissies

De vrijstelling voor colleges, vergoeding, tijdsbesteding en het trainingsbudget verschilt erg tussen de OLC's. Nu krijgen sommige opleidingscommissies de ruimte om te excelleren en het onderwijs vooruit te helpen, terwijl andere elkaar zo weinig zien, dat zelfs het vervullen van de minimale wettelijke taak nauwelijks haalbaar is.

Het LOF, SOM en de LSVb zijn met name gefrustreerd om de afwezigheid of onbekendheid van een scholingsbudget voor OLC-leden, terwijl dit wettelijk (art. 9:48 WHW) wel verplicht is. Daarnaast is scholing vereist voor een goed werkende en professionele OLC[5].

Bereikbaarheid en inbedding opleidingscommissies verbeteren

Zoals beschreven kostte het veel moeite om leden van opleidingscommissies te spreken. De bereikbaarheid is makkelijk te verbeteren door algemene contactgegevens goed vindbaar op de opleidingssite te plaatsen. Een algemeen, regelmatig gecheckt e-mailadres van de opleidingscommissie is hiervoor een goed middel. Een postvak op een centrale plek op de opleiding is ook een goed middel om niet alleen bereikbaar, maar ook zichtbaar te zijn binnen een opleiding.

Contact met andere medezeggenschapslagen

Voor een goed werkende medezeggenschap is het belangrijk dat de OLC nauw contact heeft met andere medezeggenschapsorganen, zoals de faculteitsraad. Een makkelijke, natuurlijke en handige manier hiervoor is een OLC-lid wat plaats heeft in de faculteitsraad.

[5] De LSVb geeft jaarlijks de OC-wijzer uit om OLC-leden duidelijkheid te verschaffen, tips te geven en te helpen bij het verkrijgen van kennis over hun rechten, plichten en mogelijkheden. Deze OC-wijzer is goed bekend onder OLC-leden en vind gretig aftrek (### per jaar).

Appendix 1: Wetteksten m.b.t. opleidingscommissies

Universiteit

Artikel 9.18. Opleidingscommissies

1. Voor elke opleiding of groep van opleidingen wordt een opleidingscommissie ingesteld. De commissie heeft tot taak:

a. advies uit te brengen over de onderwijs- en examenregeling, bedoeld in artikel 7.13,

b. het jaarlijks beoordelen van de wijze van uitvoeren van de onderwijs- en examenregeling, en

c. het desgevraagd of uit eigen beweging advies uitbrengen aan het bestuur van de opleiding, bedoeld in artikel 9.17, eerste lid, en de decaan over alle aangelegenheden betreffende het onderwijs in de desbetreffende opleiding.

De commissie zendt de adviezen, bedoeld onder a en c, ter kennisneming aan de faculteitsraad.

2. Op een advies als bedoeld in het eerste lid, is artikel 9.35, aanhef en onderdelen b en c, van overeenkomstige toepassing.

3. In het faculteitsreglement worden regels van procedurele aard met betrekking tot de toepassing van het eerste lid gesteld en wordt de wijze van benoeming en samenstelling van de opleidingscommissie geregeld, met dien verstande dat de helft van het totaal aantal leden van de commissie voortkomt uit de voor de desbetreffende opleiding ingeschreven studenten.

4. Indien een faculteit slechts een opleiding omvat, kan het faculteitsreglement bepalen dat de taken en bevoegdheden van de opleidingscommissie worden uitgeoefend door de faculteitsraad, bedoeld in artikel 9.37.

Hogeschool

Artikel 10.3c. Opleidingscommissies

1. Voor elke opleiding of groep van opleidingen wordt een opleidingscommissie ingesteld, behoudens het bepaalde in het vierde lid. De commissie heeft tot taak:

a. advies uit te brengen over de onderwijs- en examenregeling alvorens het instellingsbestuur de regeling vaststelt,

b. het jaarlijks beoordelen van de wijze van uitvoeren van de onderwijs- en examenregeling, en

c. het desgevraagd of uit eigen beweging advies uitbrengen aan de deelraad, bedoeld in artikel 10.25, en het faculteitsbestuur of het bestuur van de desbetreffende organisatorische eenheid dan wel, indien de hogeschool geen faculteiten omvat, aan het instellingsbestuur, over alle andere aangelegenheden betreffende het onderwijs in de desbetreffende opleiding.

De commissie zendt de adviezen, bedoeld onder a en c, ter kennisneming aan de medezeggenschapsraad of de daarvoor in aanmerking komende deelraad.

2. Voorzover bij de vaststelling, nadere regeling of uitvoering van de onderwijs- en examenregeling het advies van de desbetreffende commissie niet wordt gevolgd, wordt de desbetreffende beslissing met redenen omkleed.

3. In het bestuursreglement worden regels van procedurele aard met betrekking tot de toepassing van het eerste lid gesteld en wordt de wijze van benoemen en samenstellen van de commissie geregeld, met dien verstande dat de helft van het totaal aantal leden van de commissie voortkomt uit de voor de desbetreffende opleiding ingeschreven studenten.

4. Indien een faculteit of een andere organisatorische eenheid slechts één opleiding omvat, kan het bestuursreglement bepalen dat de taken en bevoegdheden van de opleidingscommissie worden uitgeoefend door de deelraad, bedoeld in artikel 10.25.

Appendix 2

Vragenlijst voor het interview van de OLC

1. Zitten er in de commissie het wettelijk benodigd aantal studenten, d.w.z., hoeveel studenten zitten er in de opleidingscommissie ten opzichte van het totaal aantal leden?
2. Hoeveel opleidingen vertegenwoordigt de opleidingscommissie?
3. Hoeveel formele vergadermomenten kent de opleidingscommissie per jaar?
4. Worden leden van de opleidingscommissie vrijgesteld van het volgen van college?
5. Hoe verloopt het contact met andere raden? (hierbij valt te denken aan: deelraden en centrale raden)
6. Geven jullie advies over het nog vast te stellen Onderwijs- en Examenreglement?
7. Beoordelen jullie de wijze van uitvoering van het Onderwijs- en Examenreglement?
8. Hebben jullie een technisch voorzitter?
9. Spelen jullie een rol in vak evaluaties?
10. Hebben jullie de ruimte voor eigen initiatieven en nemen jullie deze ook?
11. Wat zien jullie als jullie belangrijkste taak?
12. Ben je bekend met de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek?
13. Is er voor de studentleden van de commissie een beurs beschikbaar?
14. Hoeveel tijd staat er voor het zijn van student-lid in de commissie?
15. Zijn er veel commissieleden die doubleren, hoe lang zitten commissieleden gemiddeld in de opleidingscommissie?
16. Hebben jullie een eigen postvak?
17. Hebben jullie onze brief ontvangen?
18. Hebben jullie een eigen emailadres?
19. Hebben jullie beschikking over een eigen trainingsbudget?
20. Wanneer is je opleiding voor het laatst geaccrediteerd?
21. Wat voor cijfer zou je jou opleidingscommissie geven?